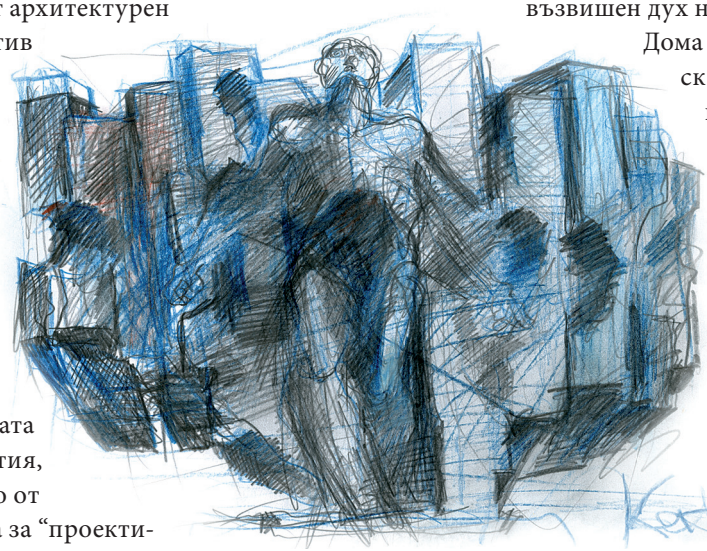
ИКАР

Икар е паметник на надеждата и представлява скулптурна композиция, поставена пред сградата на Община–Варна. Тя според своя автор е символ на човешкия стремеж към най-високите и най-недостижими цели.

Пътят на "Икар" започнал през 1978 г., когато сградата, пред която се намира понастоящем, била възложена за проектиране на арх. Стефан Колчев и колектив, а околният архитектурен ансамбъл – на колектив от Зоналната проектантска организация с ръководители Кольо Генчев и арх. Маноян. Сградата била предназначена за Партиен дом, тоест за административна сграда на Окръжния комитет на Българската комунистическа партия, а възлагателно писмо от Комитета по култура за "проектиране и изпълнение на пластика с размери 4 м/5 м за пространството пред Партийния дом" получил колектив от арх. Ст. Колчев и варненския скулптор Альоша Кафеджийски. В писмото не са посочени сюжетни и стилистични изисквания, нито идейни предпочитания, което накара по-късно скулпторът да сподели, че "...тази свобода много ми допадна, защото беше част от темата, която винаги съм харесвал – темата за полета на свободния човешки дух. Съдбата на Икар е трагична, но пък на кого не му се иска един ден да полети към слънцето, каквото и да стане след това..." Затова, когато Кафеджийски започнал да скицира летящия човек, той бил убеден, че Икар ще придаде по-човешки и възвишен дух на строгата архитектура на Дома на партията. След първите скици изработил гипсов макет на Икар в мащаб 1:15 и го отнесъл в София за одобрение от Специализираната държавна комисия при СБХ. Там го харесали и в протокол №41/09.07.1981г. вписали следното: "Авторски колектив: Альоша Кафеджийски и арх. Колчев представят за одобрение идеен проект за пластика с размери 4,00/4,50 м в материал бронз, предназначена за пространството пред ОК на БКП–Варна. СДК одобрява представения идеен проект". По-нататък в протокола "художествено-творческата дейност на скулптора" е оценена на 16 000 лева, а архитектурната част на проекта – на 2 000 лева.



На 24 август 1981 г. бил подписан договорът между двучленния творчески колектив и директора на СМК и ДКС, според който до 30 септември 1981 г. скулптурата трябва да бъде завършена и монтирана на мястото си пред ОК на БКП. Договорът разпределял времето от август до края на септември на три етапа, от които за нас по-важен е вторият, формулиран като "б) предаване на пластиката в мащаб 1:1 в гипс". Този етап по принцип е важен, тъй като той приключва направата на онзи макет от гипс, по който творбата се лее от бронз в нейния окончателен вид. Но в случая той е интересен с това, че когато именно макетът бил готов, върху идиличните отношения между скулптора и властта паднала сянка, която пратила готовия Икар в далечни и глухи коловози и го оставила за дълго време пред прага на собствената му съдба.

ЗАРАДИ ОТЦА И СИНА

Лоша шега на творбата изиграли лактите на сгънатите ръце, които скулпторът изтеглил силно назад и вкарал в структурата на крилете на височината на раменния пояс. Така сгънати, поставени нависоко и създавайки смътна прилика с разпънатия Христос, ръцете на Икар разтревожили духовете на варненските партийни и административни власти, които по това време отдавали огромно значение на идейната застрахованост и политическото си спокойствие. Мъгляво и неопределено властите информирали скулптора за своите несъгласия, след което, колкото и да е странно, сякаш го забравили. Никой повече не го посещавал в ателието и не обсъждал качествата на творбата. След кратко колебание Кафеджийски променил посоката на ръцете, те вече не били сгънати на височината на раменния пояс, а изпънати надолу като стреловидно продължение на повдигнатата към небето глава. Според самия скулптор това не променя изобразително кой знае колко творбата, но пък намалява нейното жанрово богатство и житейско-философски смисъл. На 17 септември 1981 г. гипсовият макет бил натоварен на камион-прицеп и откаран в бронзолеярната в гр. Генерал Тошево.



Вариантът на "Икар", отхвърлен заради прилика на фигурата с разпънатия Христос

Там скулптурата била отлята на отделни части с обем около 3 куб. м всяка, сглобили ги и ги заварили на двора. Докато сам чистел и шлайфал местата на сглобките, Кафеджийски провел интересен разговор с Митко, каменар от Врачанския край, с когото Альоша се познавал отпреди. Митко му казал: "Альоша, изглежда ми, че тая твоя скулптура никъде няма да я сложат. Ей тука ще си седи-и-и". "Защо бе, Митко – запитал го Альоша, – не ти ли харесва, че ми говориш така?" "Напротив – отговорил му Митко – много ми харесва, но точно пък пред Партийния дом няма да я сложат. Не във Варна, ами пред никой партиен дом". "Ще я сложат – казал Альоша, ако не сега, след 50 години, но пак ще я сложат. Помни ми думата".



Докато в онзи край на окръга Кафеджийски водел пророчески разговори с Митко, във Варна приключвал градежът на Партийния дом. Пешеходното пространство около сградата било увеличено, а оградата на музея откъм бул. "Д. Благоев" (сега "Мария Луиза") – изтеглена, оформяйки западната граница на новооформеното площадно пространство, по средата на което бликнали пет фонтана с програмиращо устройство и светлинни ефекти.

В това време "Икар" бил отлят, сглобен, заварен и платен качествено и в срок. Току-що отлятата композиция от сияйни

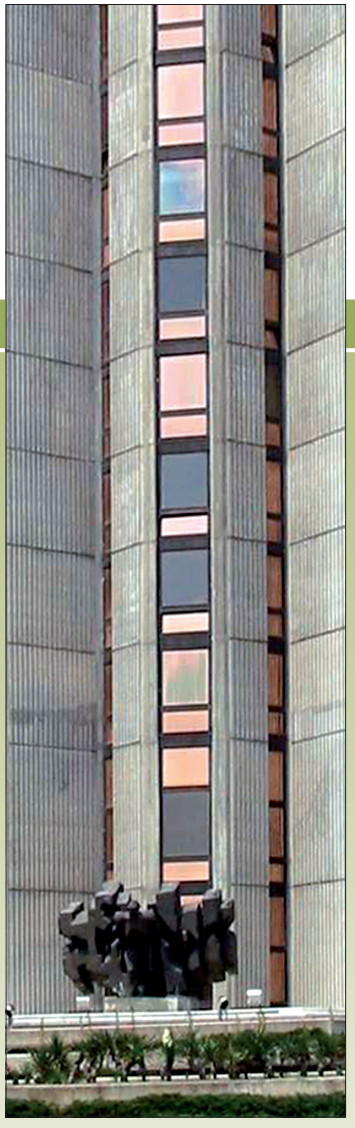
плоскости светнала в двора на леярната, "Икар" се заоглеждал кога ще полети към своя пиедестал, но полет не се състоял. Партийният дом бил открит най-тържествено в края на годината без "Икар", празничните фанфари отзвучали, а мястото му останало празно. Грандиозният девет тонен паметник на волния човешки дух останал в двора на леярната, където престоял 14 години.

Какво и как се е случило и как "Икар" долетял на мястото е описано в статия, публикувана на 27 януари 2001 г. във в-к "Черно море" от автора на книгата, тогава служител в управление "Култура" при Община Варна: "През 1981 г. работех в ателие съвсем близо до ателието на Альоша и затова често отскачах да него, когато правеше макета на "Икар". Беше удоволствие да го гледа човек, защото Альоша коментира много интересно това, което прави. Ходих няколко пъти и в голямото хале, когато работеше върху гипса 1:1. Познавах добре скулптурата, много я харесвах и бях почти лично засегнат, когато разбрах, че са я отхвърлили. През 1985 г. започнах работа в отдел "Култура" на Общината. Заработих с голям ентусиазъм за реабилитацията на "Икар" и за неговото докарване във Варна.



"Икар" каца пред сградата на Общината

Както и предполагах, цялата администрация на Общината хареса идеята за завръщането на Икар, Общинският съвет прие единодушно решение, а след месец на свое заседание с протокол №13/28.03.95г. общинската комисия СТСУСА реши: "Приема предложеното място, определено още с проектирането на сградата на Общината (бивш Партиен дом) – в основата на сградата откъм южната фасада.
Подпис: арх. Бр. Карагеоргиев".



ПРЕМЕСТВАНЕ

Оставаше паметникът да се докара. Общински пари не бяха предвидени за полета на Икар от Генерал Тошево до Варна, както и за изливането на постамента. За това много време ще бъда благодарен на издателя хаджи Ламбрин Сотиров, на Петър Тодоров – гл. редактор на в-к "Черно море", и на Красен Кралев – президент на рекламна агенция МАГ. Времето беше трудно, но те бръкнаха, дадоха пари и така платихме Икар да си кацне на постамента пред Общината. Самото докарване стана на 5 май 1995 г. Сутринта с кран и с камион, които взехме от под. 62180, отидохме до леярната на Генерал Тошево. Там около леярните бяха изникнали цехове, те произвеждаха редосеялки, дворът беше едно море от редосеялки. Насред това море, като дошъл от друга планета, се извисяваше Икар. За 14 години бронзът му беше образувал чудна чернокадифена патина. Имах чувство, че съм пристигнал да освободя пленен великан. Последва товарането на скулптурата, което се превърна в цял спектакъл, последван от много бавното пътуване към Варна, към стъпалата на Общината".

Няколко месеца след полета на "Икар" от с. Генерал Тошево до стъпалата на варненската Община почти никой не си спомня, че това място някога е било празно. Което може би означава, че човек свиква със символите на надеждата, така както си е свикнал със самата надежда.